

bikbrief

Februari 2009

9

Verstand van kunst
én kinderen

Bik buiten de basis

*Projecten voor bijzondere
doelgroepen → pagina 4*

Grafisch toveren

*Etsen maken voor de kinder-
kunsttuleen → pagina 10*

2 scholen, 1 project

*Bik in Zwolle en Senegal →
pagina 12*

Een afscheid om niet te vergeten

*Een multimediale voorstelling
van groep 8 → pagina 15*

Cultuureducatie werkt! → Kijk snel op pagina 14

Inhoud

Colofon

Bikbrief is een uitgave van Kunstenaars&CO

Nieuwe Herengracht 119
Postbus 2617, 1000 CP Amsterdam
E-mail: bik@kunstenaarsenco.nl

De opleiding Beroepskunstenaars in de klas wordt mogelijk gemaakt door het ministerie van OCW, Stichting Kunstenaars&CO en de betrokken regionale instellingen voor cultuureducatie.

Samenwerkende partners

Amsterdam Pier K / Hoofddorp,
www.pier-k.nl
Contactpersoon Trudie Verhoeff

Utrecht UCK, www.uck.nl
Contactpersoon Caroline van Rhijn

Groningen Kunstencentrum,
www.kunstencentrum.nl
Contactpersoon Hanny van Schijndel

Maastricht Kumulus, www.kumulus.nl
Contactpersoon Natasja Wolfs

Rotterdam Willem de Kooning Academie,
www.wdka.nl
Contactpersoon Robin Punt

Arnhem Edu-Art, www.edu-art-gelderland.nl
Contactpersoon Leon Mulwijk

Zwolle KCO / de Muzerie, www.kco.nl,
www.muzerie.nl
Contactpersoon Gerry Kloek

Tilburg Bureau Cist, www.cist.nl
Contactpersoon Jan Stoel

Projectcoördinatie

Kunstenaars&CO, www.kunstenaarsenco.nl
Contactpersoon Theo van Adrichem
E-mail: bik@kunstenaarsenco.nl

Ontwerp

OSAGE / Communicatie en Ontwerp, Utrecht

Redactie

Kunstenaars&CO, Amsterdam
April Onderwijs en Communicatie:
Ron Benjamíns / Daniëlla van 't Erve

Drukwerk

Drukkerij Holland, Alphen a / d Rijn

Oplage: 15.000 exemplaren verspreid onder basisscholen, bik-kunstenaars, cultuureducatie-instellingen en overige relaties.

Wilt u meer exemplaren ontvangen of weet u andere belangstellenden, mail dan naar bik@kunstenaarsenco.nl.

ISSN: 1876-8563

03

Vervalsing met een grote V

04

Bik buiten de basis

Projecten voor bijzondere doelgroepen

07

ICC + bik

Bik-kunstenaars en de Interne Cultuurcoördinator over hun samenwerking

08

Bikbrief kan (niet) beter?

Uitslag van de enquête over de inhoud van de bikbrief

10

Terugb(l)ik

Grafisch toveren

11

En nu wij

Wat vinden leerlingen er eigenlijk van?

12

Bik-nieuws

15

Bik en... afscheid van groep 8

Een multimediale voorstelling

16

Bik-deal

Drie vragen over een bik-project

16

Wat is bik?

Praktische informatie

Beeld omslag

De foto is een moment uit de multimediale afscheidsvoorstelling van groep 8 van de Professor Einsteinschool in Amsterdam. Lees verder op pagina 15.

Vervalsing met een grote V

Schilderijvervalsing: jong geleerd, oud gedaan...

Zeventien kinderen zijn druk met de vervalsing van hun favoriete meesterwerk van wereldberoemde schilders. foto Annina Romita

ENSCHEDÉ - Ze konden kiezen uit een indrukwekkende lijst van achttien grootheden uit de kunstwereld: Appel, Matisse, Dalí, Mondriaan, Manet, Monet, Miro, Picasso, Van Gogh. Zeventien kinderen in de leeftijd van 4 tot 13 jaar tekenen in het kinderatelier van het Rijksmuseum Twenthe een grote diversiteit van meesterwerken na. Op een canvaskloek van 30 bij 40 centimeter dat voor het gemak was 'gevierendeeld'. Zodra de afbeelding na tekening op het doek stond, werd het stuk ingekleurd met acrylverf. Een enkeling koos voor een kunstwerk van Debbie Voerman en Valerie Zwart, de twee kunstenaressen die de workshop Kunstsvervalsers geven. Gistermiddag was er veel animo voor de eerste schildermiddag.

Voerman en Zwart volgden de opleiding Beroepskunstenaars in de Klas (BK). Ze vinden het belangrijk dat meer aan kunst en cultuur wordt gedaan en dat kinderen daar in een vroegtijdig stadium kennis mee maken. Van daar de workshops in deze herfstvakantie. Ze leren de kinderen spelenderwijs kijken, mengen en gebruik van materialen en vertellen over de gekozen meesterwerken en de makers. Een kind signeerde heel bewust met de eigen naam. Dit is het een kopie en geen vervalsing. Morgenmiddag is er nog een workshop in het Rijksmuseum, van 13 tot 15 uur.

Bron: De Twentsche Courant

Waar kun je beter schilderijen vervalsen dan in een museum? In het Rijksmuseum Twenthe in Enschede vinden ze dat geen punt. Kinderen mochten hun favoriete meesterwerk van schilders als Dalí, Van Gogh of Picasso 'live' naschilderen met acryl op doek.

Tijdens de workshop van bik-kunstenaars Debbie Voerman en Valerie Zwart maken kinderen van 4 tot en met 13 jaar kennis met de (kunst)geschiedenis van de vervalsing en leren ze de schilderijstijl van meesterschilders. De kinderen leren spelenderwijs kijken, mengen en materialen gebruiken. Ze kunnen kiezen uit twintig meesterwerken om te vervalsen. Vanwege het succes wordt de workshop in de voorjaarsvakantie herhaald. Debbie Voerman: "De kinderen en hun ouders waren erg enthousiast. De pers had veel belangstelling en dat maakte het voor de kinderen nog spannender. Het project kunnen we ook prima op basisscholen geven, al heeft het vervalsen van echte kunst in het museum zelf natuurlijk wel iets speciaals."

Op de basisschool zal het project Kunstsvervalsers twee lessen van anderhalf uur duren en de kosten zijn 315 euro (exclusief reis- en materiaalkosten). Zie voor meer informatie: www.rijksmuseumtwenthe.nl en www.eyematters.nl.

Bik buiten de basis

“Heel bijzonder om te zien wat dit project teweegbrengt”

Project: Doorzichtige wereld

Bik-kunstenaar: Julia Borsboom (dit project heeft ze samen met medebik'er Margo van Asten ontwikkeld)

Geschikt voor: groep 4 tot en met 8 van primair onderwijs en mytylgroepen

Uitgevoerd op: De Toekomst in Ede, speciaal voortgezet onderwijs. Twee groepen jongeren met syndroom van Down of een laag IQ.

Tijd: vier lessen van een uur

Kosten: vanaf 250 euro

Meer informatie: www.juliaborsboom.nl

In de eerste drie lessen bouwen de kinderen een doorzichtig kunstwerk op aan de hand van de drie beeldaspecten vorm, kleur en lijn. Ze maken drie werkstukken (van elk beeldaspect één) die in de vierde les samengevoegd en gelamineerd worden. Een tentoonstelling van de kunstwerken in een doorzichtige tunnel vormt de afsluiter van het project. “Het is heel laagdrempelig en kan niet mislukken”, vertelt Julia Borsboom, bik'er sinds 2006. “Ik vind het een uitdaging om kinderen die op andere gebieden minder goed zijn, goed uit te laten komen. Het mooie is dat het hierbij ook niet gaat om goed kunnen tekenen, het gaat om expressie. De kinderen zijn allemaal verbaasd over het resultaat, want het is altijd fantastisch. Ik vind het heel bijzonder om te zien wat het bij kinderen teweegbrengt. Een autistische jongen raakte helemaal enthousiast van de kleurencirkel en tekende het hele vel vol. Kinderen die niet kunnen praten, kunnen door middel van lijn, kleur en vorm toch communiceren.”

Kijk voor meer informatie en andere bik-projecten op www.beroepskunstenaarsindeklas.nl

Bik telt ruim vijfhonderd kunstenaars met een bik-certificaat waarmee ze kunstprojecten kunnen uitvoeren op basisscholen. In zeven jaar tijd hebben veel bik-kunstenaars hun projecten verder ontwikkeld. Ze richten zich niet alleen op het basisonderwijs, maar ook op andere doelgroepen, zoals kinderen in het speciaal onderwijs, jongeren of volwassenen. In dit artikel geven we drie voorbeelden.

“Na school moeten kinderen echt hun energie kwijt”

Project: De Ridderclub
Bik-kunstenaar: Hans de Raad
Geschikt voor: kinderen in primair en voortgezet onderwijs en naschoolse opvang
Uitgevoerd op: de Openwijkschool in Nijmegen, naschoolse opvang voor kinderen van groep 3 en 4

Tijd: twaalf bijeenkomsten van anderhalf uur
Kosten: vanaf 50 euro per uur (exclusief materiaal en reiskosten)
Meer informatie: www.hansderaad.nl

Kinderen maken in twaalf bijeenkomsten in de naschoolse opvang een ridderuitrusting, die uit een helm, schild en zwaard bestaat. Verschillende technieken komen aan de orde: zagen, lijmen, schilderen en naaien. De laatste bijeenkomst bestaat uit een korte theatervoorstelling voor ouders en belangstellenden. “De kinderen hebben al een hele dag op school gezeten, dus hier gaat het vooral om het plezier om met je handen te werken”, zegt bik-kunstenaar Hans de Raad. “Zowel jongens als meisjes zijn heel enthousiast over het ridderthema. Ze kunnen er hun fantasie in kwijt. Ik probeer er wel diepgang in te brengen door in te spelen op wie je bent en hoe je dat kunt verbeelden. Wat vindt een kind belangrijk, welk beeld, welke naam of letter komt er op het schild, en in welke kleur? Maar na school moeten kinderen echt hun energie kwijt, en dus zijn we vooral praktisch bezig. Zagen, lijmen, met draad en naald werken en het liefst met ongebruikelijke materialen als macaroni of vitrage. Het resultaat vinden ze vaak zo leuk, dat ze het in hun slaapkamer willen ophangen.”

“Alleen al het maken van een grote cirkel geef zoveel voldoening”

Project: Hemelse Zoetheid

Bik-kunstenaars: Liebeth Takken en Hilda Top

Geschikt voor: grote groepen, zowel kinderen als volwassenen, zowel basis-onderwijs als speciaal en voortgezet onderwijs.

Uitgevoerd op: roc Alfa College in

Groningen, in het kader van het Suikerfeest voor buitenlandse studenten

Kosten: in overleg (een hele dag begeleiding van twee bik-kunstenaars, materiaal- en reiskosten)

Meer informatie: www.landartprojects.com

Drie jaar geleden ontwikkelden de bik-kunstenaars dit project als afsluiting van de bik-opleiding en voerden het uit op het industrieterrein van de Suikerunie in Groningen. Inmiddels is het uitgegroeid tot een landelijk bekend project, geschikt voor vrijwel elke groep. Deelnemers maken op de grond een groot kunstwerk van alle mogelijke soorten en kleuren suiker: van fijne, spierwitte poedersuiker tot barnsteenachtige kandijbrokken. Ook materialen die voor het productieproces van suiker nodig zijn, zoals pulp, zwarte cokes en kalksteen, mogen ze gebruiken. Het kunstwerk wordt in één dag opgebouwd en afgebroken. Bik-kunstenaar Liebeth Takken: “In dit project gaat het vooral om het proces van samenwerken. Alleen al het maken van een grote cirkel geeft zoveel voldoening. Het werken met suiker geeft het iets extra’s, deelnemers moeten vaak eerst iets overwinnen. Het eindresultaat is ook duidelijk een afspiegeling van dit proces. De dag op het Alfa College, met deelnemers als Chinese vrouwen en islamitische mannen, was erg bijzonder. Het project sloeg hier, evenals in het speciaal onderwijs, zeer aan. Misschien dat zij makkelijker in het proces, in het hier en nu duiken. Er ontstonden prachtige ingewikkelde patronen, gecombineerd met Arabische teksten. Het resultaat is weliswaar minder belangrijk, maar ik sta elke keer weer versteld hoe mooi het wordt.”

Geslaagde ontmoeting ICC en bik in spe

"Begin de les met iets vreemds, dat scheelt tijd"

Van een animatiefilm over de dood, tot kunst als verlengstuk van je lichaam. De projecten die de aankomende beroepskunstenaars in de klas voor hun stage ontwikkelden, lopen erg uiteen. Stuk voor stuk mooie ideeën, vinden de vier interne cultuurcoördinatoren die Trudie Verhoeff uitnodigde om bij de bik-les aanwezig te zijn. "Ik vind het leuk om mijn ervaring door te geven en te horen waar de kunstenaars mee worstelen. Daar leer ik ook weer van", vertelt Hedwig Speulman, ICC'er op de Doris Rijkers, een brede school in Amsterdam-Noord.

Afleiden is beter

De feedback op de stageplannen valt in erg goede aarde. Beeldend kunstenaar Daphne van Duivenboden wil met de kinderen in haar project Vet Kunstkabinet een eigen koffertje maken waarin ze hun persoonlijke schatten kunnen bewaren. Joop Lautenschütz, ICC'er van de Brink, bleek enthousiast. "Hij reageerde heel positief", vertelt Daphne. "Het is erg prettig dat iemand van school al met je meedenkt. Joop gaf ook veel tips, zoals dat je best kunt zeggen tegen de kinderen dat je het lastig vindt om namen goed uit te spreken of dat je je niet zo lekker voelt. En dat je beter niet boos kunt worden, omdat dat alleen maar tegen je werkt." Afleiden is beter, zegt Joop Lautenschütz. "Doe bijvoorbeeld even een energizer tussendoor: stel een gekke vraag als 'hoeveel kilo weegt een olifant' of maak met z'n allen rare bewegingen. Dan heb je de aandacht van de klas terug zonder dat je boos hoeft te worden."

Andere tips: begin de les met iets vreemds; zorg dat je opvalt of schrijf iets op het bord. Dat scheelt veel tijd omdat je meteen de aandacht hebt. Maak verder duidelijke afspraken ('een bik'er is er niet om orde te houden') en zorg dat kinderen je begrijpen. Vraag bijvoorbeeld leraren van tevoren om het project aan te kondigen en moeilijke woorden met de kinderen te behandelen. "Niet alleen betrek je zo de leerkracht bij je project, ook voor de kinderen gaat het al leven", aldus Joop.

Presentatie

De belangrijkste tip gaat over hoe je je als kunstenaar presenteert. ICC'ers worden overladen met aanbiedingen. Vaak hebben ze al een bepaald thema of idee in hun hoofd en zoeken ze er een kunstenaar bij. Petra Beers, ICC'er op de Notenkraker in Amsterdam: "Dan is het fijn als een kunstenaar niet alleen een project aanbiedt, maar ook informatie geeft over zichzelf. Dat hij bijvoorbeeld ook in te zetten is voor het maken van het decor. Dan weten we beter wat iemand in huis heeft."

Trudie Verhoeff, studieleider bik-opleiding en coördinator ICC-cursus, vond de bijeenkomst geslaagd. "De kunstenaars staan aan de vooravond van hun tweede stage en dan is het fijn om vanuit de praktijk te horen of hun project haalbaar is en om handreikingen te krijgen. En voor mijzelf is de visie van ICC'ers ook leerzaam. Zo'n bijeenkomst is voor herhaling vatbaar dus."

ICC'ers onder de loep

Hoe gaat het met de ICC'ers op school en welke ingrediënten zou een eventuele vervolgcursus moeten bevatten? Met deze vraag houdt Hanny van Schijndel, studieleider bik-opleiding Groningen en coördinator / trainer van de ICC-cursus van KunstStationC, zich de komende tijd bezig. In het kader van de masteropleiding Kunsteducatie in Groningen doet ze onderzoek naar het functioneren van ICC'ers. "De meesten willen inmiddels hun competenties graag verder ontwikkelen. Een van de thema's is bijvoorbeeld het creëren van draagvlak in het team. Met een aantal gevorderde cultuurcoördinatoren bekijk ik waar ze precies behoefte aan hebben." In juni hoopt Hanny haar onderzoek af te ronden, de resultaten verschijnen in de volgende bikbrief.

Bikbrief kan (niet)

“Inspirerend, motiverend en prettig om te bewaren.” Dit is een van de vele, overwegend positieve, reacties die we kregen naar aanleiding van de enquête over de inhoud en de vormgeving van de bikbrief. Natuurlijk zijn er altijd dingen die beter kunnen.

Ongeveer honderd lezers namen de moeite om de enquête uit het vorige nummer in te vullen. Meer dan de helft van de mensen die reageerden, bestond uit interne cultuurcoördinatoren. Bijna alle artikelen worden gelezen, en de inhoud is vooral inspirerend en stimulerend. “Als ik het lees, dan denk ik: dat wil ik ook! Je krijgt er kriebelvingers van.” Kleurrijk en aantrekkelijk scoren hoog bij de vraag over vormgeving. Een enkeling vindt het blad iets te blij en ziet graag wat meer diepgang in de interviews. We houden het in de gaten.

Digitaal

De meesten willen niets schrappen, maar eerder iets toevoegen. Een pagina met projecten per regio bijvoorbeeld, meer projecten die aansluiten op thema's of een agenda op het gebied van kunst(enaars) en projecten. Ook zijn lezers op zoek naar informatie over de financiering van een project: welke fondsen of subsidie-regelingen zijn er? En waar de één liever wat meer pagina's ziet, vindt de ander het geringe aantal juist een plus. De papieren versie vervangen door een digitale ziet het merendeel liever niet gebeuren. “Nu pak je het erbij tijdens een ontbijt, kopje koffie of in de trein onderweg. Dat kan niet met een digitale versie”, aldus een lezer. De redactie zal beide mogelijkheden onderzoeken.

De redactie dankt de inzenders voor hun mening en neemt alle reacties mee voor de volgende nummers. Zo vermelden we in dit nummer al van elk project zo veel mogelijk praktische informatie als kosten en website. En natuurlijk blijft de redactie openstaan voor uw suggesties hoe de bikbrief beter kan. Laat het ons weten via bik@kunstenaarsenco.nl.

En de winnaar is...

Na bijna tien nummers van de bikbrief vond de redactie het tijd om de balans op te maken. Op een formulier bij bikbrief 8 konden de lezers hun reacties invullen en kans maken op een bik-project ter waarde van 250 euro of een boekenbon ter waarde van 50 euro.

De boekenbonnen gaan naar:

- Willem van Hest, Rotterdam
- Tineke Meirink, Garmerwolde
- Y. de Vries, Amsterrade
- S. Cohen, Amsterdam

beter

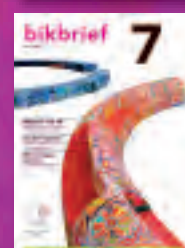
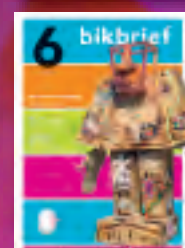
Het bikproject naar keuze gaat naar:

Susan Lucassen, leerkracht en cultuurcoördinator van basisschool de Spits in Utrecht: "Super! Ik ben er echt heel blij mee. Samen met medecultuurcoördinator Esther van der Veen ben ik bezig het kunst- en cultuurbeleid vorm te geven. Voor de keuzemiddagen op school zoeken we kunstenaars van verschillende disciplines. Deze prijs komt dan ook goed van pas."

Alet Jutstra, waarnemend directeur en cultuurcoördinator van Dr. Bouwman-school in Kampen: "Ik ben blij verrast. Deze prijs vormt de aanzet voor een groter, schoolbreed project, zodat alle kinderen er plezier aan kunnen beleven. We hebben zelfs al contact gelegd met de bik-kunstenaar van onze keuze."

Ria de Oude, adjunct-directeur basisschool de Binnendijk in Monnickendam: "Ik vind het ontzettend leuk dat onze school dit heeft gewonnen. We zijn bezig om het plein op te pimpen. In samenspraak met iedereen willen we het geld besteden aan een kunstwerk op de stenen muur."

Ineke van Splunder, leerkracht basisschool de Burcht-Rietheim in Oost-Souburg: "De projecten die in de bikbrief staan, vind ik altijd leuk om te lezen en ik dacht vaak: als we eens een keer zo iets bij ons op school konden doen... Die prijs is helemaal super dus! Ik heb meteen gekeken welke projecten er zijn, het zijn er zoveel dat ik nog geen keuze heb kunnen maken."

Terugb(l)ik

Op deze pagina kijkt een bik-kunstenaar terug op een project.

Grafisch toveren

Tim Hinterding: "Het Palet heeft een kinderkunstuitleen waarvoor leerlingen zelf kunstwerken maken. Dit keer hebben ze mij gevraagd om alle leerlingen een eigen ets te laten maken. Etsen is een eeuwenoude, bijna toverachtige techniek. Het prikkelt de fantasie en je hoeft er niet goed voor te kunnen tekenen. De leerlingen tekenen met een pen op een zinkplaatje, dat ze na een etsbad zelf mogen afdrukken op papier. Ik vind het leuk om deze techniek door te geven aan kinderen. Ze kunnen vaak heel onbevangen tekenen. Van een kleine, ogenschijnlijk eenvoudige ets kan een enorme zeggenschap uitgaan. Ook dit keer zijn er prachtige werken gemaakt, een overweldigende hoeveelheid van zestig stuks in totaal. Het aardige is dat de school me betaalde uit de opbrengsten van de kunstuitleen waar ouders en andere belangstellenden werk kunnen lenen. De voorbereiding was helemaal top, er waren veel hulpouders en er was veel belangstelling van de media. Ik kijk er met veel plezier op terug."

Project: Etsen maken

Wie: alle (60) leerlingen van openbare basisschool het Palet in Alphen aan den Rijn

Tijd: twee workshops op een dag

Bik-kunstenaar: Tim Hinterding

Kosten: 175 euro per workshop voor 26-30 leerlingen (exclusief materiaal- en reiskosten)

Meer informatie:

www.kunstenaaropschool.nl

Wat vonden uw leerlingen eigenlijk van het kunstproject en de bik-kunstenaar? Laat het ons weten via een e-mail naar bik@kunstenaarsenco.nl en zie het resultaat de volgende keer terug in de bikbrief.

Kijk voor meer informatie en andere bik-projecten op www.beroepskunstenaarsindeklas.nl

En nu wij

Leerlingen beschrijven hoe zij een project ervaren. Dit keer is het de beurt aan leerlingen van groep 7 en 8 van openbare basisschool het Palet in Alphen aan den Rijn. Zij maakten samen met bik-kunstenaar Tim Hinterding kunstwerken voor hun eigen kunsttuleen. Zie ook linkerpagina.

In het voorjaar van 2008 gingen we etsen met Tim Hinterding. Dat vond ik heel leuk. Eerst wist bijna niemand uit onze klas wat etsen was. Maar door de duidelijke uitleg van Tim Hinterding konden we direct aan de slag! In het begin vond ik het best moeilijk, maar later ging het veel makkelijker. Ik denk dat iedereen uit onze klas het heel leuk vond!

Bas Splinter

Er kwam een meneer, hij heette Tim Hinterding. Meneer Hinterding ging ons leren etsen. We moesten op een soort ijzeren plaatje krassen. We hadden ook een nat papiertje en daar moesten we onze plaat op leggen met de tekening erop. Maar daarvoor moest er eerst een gek spul overheen. De ets moest met het papiertje door de machine heen, waarbij je hand een ding rond moest draaien. Als dat klaar was kon je de ets met het papiertje uit de andere kant van de machine halen. Daarna kon je de ets mee naar huis nemen en het papiertje ook natuurlijk. Wij vonden het erg leuk.

x-x-x Hanan en Madelif

Tk ben Bram, en ik ga nu wat vertellen over etsen. In het voorjaar van 2008 gingen de kinderen van O.B.S. Het Palet etsen. In het begin was het best wel moeilijk, maar gelukkig kregen we wat tips van een hele goede etsmaker. Zijn naam was Tim Hinterding. Hij kon dat heel goed. Eerst gingen we luisteren naar zijn uitleg, we wisten er toen gelijk al veel meer van. Toen moesten we het zelf proberen. Hij liet eerst een voorbeeld zien. Het was een voorbeeld van een oude Citroën uit de jaren 50, heel mooi trouwens. Ik heb toen een auto gemaakt, dus in het kort, we hebben een leuke dag gehad met de school!

Bram Nobbe

Bik-nieuws

Eén project, twee landen

“Het zijn gouden momenten om te zien wat kunst bij kinderen teweegbrengt”, vertelt bik-kunstenaar en illustrator Renske van der Wijk uit Kampen. Eind vorig jaar voerde ze samen met textielvormgeefster en bik-collega Monique ter Beeke een kunstproject uit met kinderen in zowel Nederland als Senegal.

Renske van der Wijk en Monique ter Beeke besloten hun bik-opleiding in Zwolle op een bijzondere manier af te sluiten. Via docent Renée Nieuwensteijn, die door de stichting Hier en Daar contacten heeft in Senegal, konden ze drie dagen aan de slag met leerlingen van een basisschool in dit Afrikaanse land. De bik-kunstenaars voerden het project ook uit op basisschool De Klokbeker in Zwolle. De culturele uitwisseling die daardoor ontstond, gaf het een duidelijke meerwaarde. De leerlingen maakten in beide landen sieraden, bedrukten petjes en tassen en tekenden met en op natuurlijke materialen. Van der Wijk: “Het was een heel intensief en indrukwekkend project, waarbij we veel moesten improviseren. Tekenen met houtschool op blokken hout is leuk bedacht, maar al het hout gebruiken ze daar om op te koken. Voor de leerlingen in Senegal is alles wat we doen, meegenomen. De kinderen genieten echt van het creatief bezig zijn en zijn ook zo trots op hun werk.”

Placemats

De Zwolse leerlingen verwerkten hun kunstwerken in allerlei spullen, als placemats en tafelkleden, die ze op een eigen kunstmarkt verkochten. De opbrengst komt via de stichting Hier en Daar ten goede aan de school in Senegal. “Dat we het project ook in Zwolle uitvoerden, maakt het extra bijzonder”, vertelt Van der Wijk. “De leerlingen waren erg benieuwd naar wat de kinderen in Senegal maakten. Leuk is dat de kunstmarkt een groot succes is geworden: de leerlingen hebben heel veel spullen verkocht.”

Zie voor meer informatie: www.renskevanderwijk.exto.nl
of mail voor meer informatie over de stichting Hier en Daar, Renée Nieuwensteijn, viceversa@vormunicatie.nl

Bik op Grote Reis

Maar liefst acht bik-kunstenaars werkten vorig jaar op de St. Paulusschool in Amsterdam-Osdorp. Ze gaven gedurende het jaar aan alle groepen kunstworkshops in het speciaal tot atelier ingerichte bik-lokaal. De thema's uit de methode wereldoriëntatie 'De grote reis' vormde het uitgangspunt voor de workshops. De kinderen bouwden bijvoorbeeld huizen van bamboe, maakten behang, bereidden hun eigen maaltijd van klei en leerden zingen, toneelspelen en presenteren. Van het werk is een boekje gemaakt: 'Bik-kunstenaars op Grote Reis met de St. Paulusschool' met reacties van alle betrokkenen. Een meisje zei na afloop: "Ik wist niet dat ik een huis kon bouwen."

De coördinatie was in handen van bik-kunstenaar Monica Aerden, zie voor meer informatie: www.monicaaerden.nl.

Horen en zien

Bik-kunstenaar Sytske Kok rondt in maart een project af dat ze uitvoerde op bijna alle basisscholen (30!) in Delft in de groepen 5 en 6. Het project heet Horen en zien, en bestaat uit een lessenserie van twee lessen waarin de kinderen ontdekken dat iedereen zich een ander beeld vormt bij hetzelfde verhaal. De film De Zolderkoningin staat hierin centraal. Zonder iets te zien, proberen leerlingen te achterhalen waar de film over gaat. Ze maken tekeningen, vergelijken hun werk en zien dat elk kind een ander beeld bijblijft. Ook zij hebben ieder hun eigen voorstelling van het verhaal gemaakt. Tot slot bekijken de kinderen de tekenfilm die van het verhaal gemaakt is. Het project is opgenomen in de catalogus van VAK, centrum voor de kunsten in Delft. In totaal gaf Sytske Kok in dit en het vorige schooljaar aan tachtig groepen les. Ze is filmmaker, scenarioschrijver en regisseur. "Ik vind het een bijzondere ervaring om een project zo vaak te herhalen. Omdat ik de inhoud wel kan dromen, kan de aandacht helemaal naar het lesgeven. Het blijft boeiend om kinderen uit te nodigen met eigen ideeën te komen en kennis te laten maken met elkaars gedachtewereld."

Project: Horen en zien, twee lessen van anderhalf uur, 100 euro per groep. Meer informatie: www.vak-delft.nl of www.beroepskunstenaarsindeklas.nl

De foto is van bik-project 'een kunstwerk van zeshonderd lampjes' uitgevoerd op de 5e Montessorischool in Amsterdam

Cultuureducatie werkt!

Het gaat goed met de cultuureducatie op school: het aanbod is groot en scholen maken er veelvuldig gebruik van. Maar hoe zit het met de kwaliteit? Het ministerie van OCW geeft er na onderzoek een aantal bouwstenen voor. En Scandinavisch onderzoek levert het bewijs: door cultuureducatie presteren de leerlingen beter in andere vakken.

Cultuureducatie kritisch bekeken

Wat zorgt ervoor dat cultuureducatie echt beklijft? Die vraag stond centraal in het onderzoek Critical Friends, dat het ministerie van OCW liet uitvoeren. Hiervoor volgden de onderzoekers tien activiteiten waarbij na afloop de school en de cultuuraanbieder als kritische vrienden terugkeken op het project. Wat ging goed en wat kan beter? De opbrengst zijn bouwstenen voor de kwaliteit van cultuureducatie in het primair onderwijs. Zo wordt de cultuureducatie beter als die een plek krijgt in het schoolbeleid. Ook het uitwisselen van visies en het evalueren van het project leiden tot verbetering. In de publicatie over het onderzoek is hiervoor een gespreksmodel opgenomen. De resultaten van het onderzoek worden onder meer gebruikt bij de Cursus Interne Cultuurcoördinator. U kunt de publicatie bestellen; stuur een e-mail naar bik@kunstenaarsenco.nl.

Leerlingen presteren beter door creatieve vakken

Vakken als dans, drama en theater op school hebben positieve invloed op de leerlingen. Niet alleen voelen ze zich meer verantwoordelijk voor hun eigen leren, de resultaten voor taal en rekenen verbeteren ook. Dit blijkt uit onderzoek in IJsland, Noorwegen en Finland. Vooral Noorwegen springt eruit: de 'cultuurscholen' waar creatieve vakken onderdeel zijn van het reguliere programma, verdienen volgens de Noorse Raad navolging in de andere Scandinavische landen. (Bron: Nordic News Weekly, www.norden.org)

Bik geeft antwoord

Hoe kies je een kunstenaar voor groep 3? Wat kost een project eigenlijk? Het antwoord op deze en andere vragen vindt u op www.beroepskunstenaarsindeklas.nl. Via deze site kunt u een kunstenaar selecteren en direct met hem of haar contact leggen. U kunt bik-projecten zoeken per doelgroep, regio en discipline, maar ook zoeken op thema is mogelijk. In de rubriek Veelgestelde vragen zet bik vraag en antwoord op een rij.

Bik en... afscheid

Bik-kunstenaars kunnen met hun projecten aansluiten op thema's die leven in de school. Afscheid van groep 8 is een jaarlijks terugkerend thema. De Professor Einsteinschool in Amsterdam maakt hier met behulp van twee bik-kunstenaars al jaren een bijzonder spektakel van.

Project: Afscheidsvoorstelling

Tijd: een half schooljaar, ongeveer 260 uur samen

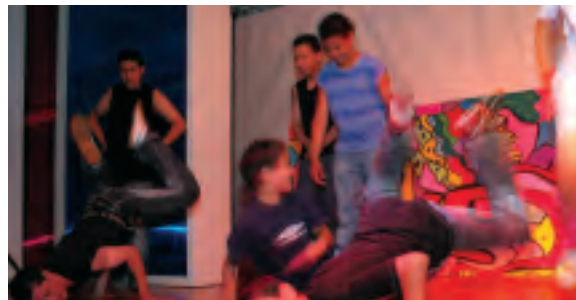
Voor wie: groep 8

Bik-kunstenaars: Tina Herslund / Monica Marinuzzi

Kosten: in overleg

Meer informatie: www.bikamsterdam.nl

www.beroepskunstenaarsindeklas.nl

“Een interdisciplinaire en multimediale voorstelling met film, dans en live-optreden”, zo omschrijft bik-kunstenaar Tina Herslund het afscheidproject van de Professor Einsteinschool in Amsterdam. Voor het vijfde jaar werkt ze hierin samen met medebik'er Monica Marinuzzi. “Het is begonnen als een project voor drie weken en inmiddels is het ingebed in een lange leerlijn. Echt fantastisch dat we de kans krijgen om het jaar na jaar verder te ontwikkelen. Zonder de goede back-up van directeur Ria Koning was dit natuurlijk niet mogelijk.” Alle onderdelen, behalve de eindmontage, worden door de kinderen zelf bedacht, gefilmd en uitgevoerd. Dat betekent dat de kinderen na een brainstormsessie in november al beginnen met schrijven van verhalen. De kinderen werken een aantal verhalen verder uit tot één sluitend verhaal. De bik-

kunstenaars werken nauw samen met de groepsleerkracht, de ICT-docent en de dansdocent. De kinderen krijgen film-, animatie- en storyboardlessen, danslessen, ze maken de kostuums en decors en leren grimeren. Vanaf maart starten ze met de echte film- en animatieopnamen. Een live-voorstelling met film is het resultaat, dat wordt vastgelegd en verwerkt tot een film die elk kind van groep 8 op de laatste schooldag meekrijgt.

“Dit project gaat veel verder dan het resultaat alleen”, vertelt Herslund. “Kinderen leren allerlei vaardigheden waar ze anders niet zo snel mee in aanraking komen, van omgaan met camera's tot het maken van kostuums. Ze zien hoe hun fantasie tot leven komt. Het is elk jaar weer een spannend proces met een heerlijk verrassend resultaat.”

Kijk voor meer informatie en andere bik-projecten op www.beroepskunstenaarsindeklas.nl

Bik-deal

Project: Vroeger en nu/voorwerpen uit het verleden gezien in het heden

Wie: Gerard Scholten, beeldend kunstenaar, met hulp van Floris Stoffelsma, audiovisueel vormgever

In opdracht van: openbare basisschool Ter Stege in Olst

Inhoud: project voor kinderen van groep 5 en 6, maakt deel uit van een schoolbreed cultureelerfgoedproject over het verleden

Kosten: 400 euro. Dit is inclusief voorbereiding en materiaal, exclusief reiskosten en entree museum

Tijd: drie lessen van twee uur

Meer informatie: www.bikbuffet.nl

Gerard Scholten, bik-kunstenaar:

1. Wat was het idee?

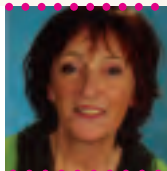
Kinderen van groep 4 en 5 verdiepen zich in het verleden door een bezoek te brengen aan de oudheidskamer in Wijhe en door een dierbaar voorwerp van huis mee te nemen. Daarna probeer ik het verleden levendig te maken door de kinderen te fotograferen, te laten tekenen en collages te maken met het voorwerp als onderwerp. Alles vanuit de gedachte: zonder verleden geen heden. Want dat wat er gebeurt en gebeurd is, vormt je.

2. Hoe pakte het project uit?

Geweldig. Dat kwam vooral ook door de goede samenwerking met Lidy en de enthousiaste medewerker van de oudheidskamer. De kinderen kwamen met de meest fantastische voorwerpen aanzetten, zoals een heuse antieke klok of een gouden zakhorloge. Maar er waren ook heel ontroerende momenten, zoals een jongen die een gameboy meenam, het laatste cadeau van zijn opa.

3. Tevreden?

Ja. De kinderen waren hartstikke enthousiast, ze leren hun eigen en andermans identiteit kennen. En dat is precies mijn bedoeling: respect krijgen voor verleden en elkaar. Dat het zo'n brede impact onder ouders zou hebben, had ik niet verwacht. De expositie, waar ook films van vroeger werden getoond, liep echt storm.

Lidy Leers, interne cultuurcoördinator

1. Wat was het idee?

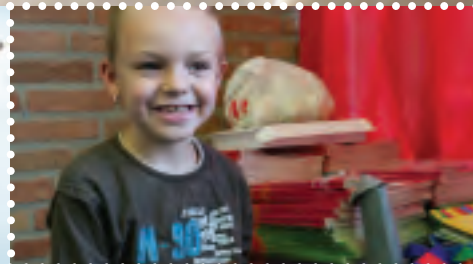
De aandacht voor het cultureel erfgoed liet te wensen over, vandaar dat we meerdere kunstenaars vroegen voor een schoolbreed project. In tien dagen tijd verdiepten alle kinderen zich in het verleden, zowel hun eigen verleden als dat van het dorp Olst. Van het verzinnen van verhalen tot en met schilderen en fotograferen.

2. Hoe pakte het project uit?

Prima. Het bezoek aan de oudheidskamer was erg geslaagd: kinderen krijgen er een goed beeld van hoe de mensen vroeger leefden. Er waren bijvoorbeeld een school, een keuken en een winkel uit die tijd te zien. De voorbereiding was goed. Gerard en Floris hadden goede lesbrieven gemaakt waardoor leerkrachten en ouders wisten wat ze konden verwachten. Ouders waren zeer actief betrokken, het onderwerp sprak hen duidelijk aan.

3. Tevreden?

Ja, ik vond het heel geslaagd. Het project werd afgesloten met een tentoonstelling van alle werken in school en een film over hoe het leven vroeger was in Olst. De belangstelling daarvoor was zeer groot met heel enthousiaste reacties. Daarmee is dit project ook een mooie afsluiting geworden van mijn schoolcarrière.

bik → verstand van kunst én kinderen

Bik-kunstenaars zijn professionele kunstenaars die projecten uitvoeren op basisscholen. In het dagelijks leven zijn ze bijvoorbeeld danser, schrijver of schilder. Ze hebben een speciale opleiding gevolgd om met kinderen op basisscholen te werken. Bik-kunstenaars brengen vakmanschap en inspiratie in de klas. Vind úw kunstenaar op www.beroepskunstenaarsindeklas.nl.